

Izhaja vsako sredo in petek zjutraj.
Stane za celo leto 15 L
» pol leta 8 »
» četrt leta 4 »
Za inozemstvo celo leto lir 40.
Na naročila brez do poslani naročnine se ne moremo ozirati.
Odgovorni urednik: Polde Kemperle.

GORIŠKA STRAŽA

Št. 73

V Gorici, v sredo 26. septembra 1928.

Leto XI.

Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. Oglasi se računajo po dogovoru in se plačajo vnaprej. — List izdaje konsorcijska »Gor. Straža«. — Tisk Katoliške tiskarne v Gorici, Riiva Piazzetta št. 18.
Uprava in uredništvo: ulica Mameli št. 5. St. poš. tek. rač. 11/1147. Telef. int. št. 308.

Osvobodilna listina za kmečki stan.

V zadnji številki našega lista smo se spomnili na zgodovinski dan, ko je 7. septembra 1848 dunajski državni zbor sklenil zemljiško odvezo. Prinašamo ta zakon, kakor so ga dne 13. septembra 1848 prinesle »Kmetijske in rokodelske novice«.

Mi Ferdinand Pervi, ustavni Cesar Avstrijski itd. Smo po naklepu Svojih ministrov soglasno z ustavnim državnim zborom sklenili in ukažemo kakor sledi:

Pervi. Podložtyo in zaveza med gruntnimi gosposkami in podložnimi ste z vsimi postavami, ki to zavezo zadevajo, nehale.

Drugi. Grunt ali zemljiše je vsih dolžnost odvezan; vsi razložki med gosposkinimi in kmečkimi zemljiši imajo nehati.

Tretji. Vse dolžnosti, dela in davki vsake baže, ktere iz podložtya izvirajo in podložno zemljiše zadevajo, odsihmal nehajo; ravno tako tudi nehajo vse odrajtvila v blagu (Natural), v delu in denarjih, kteri izvirajo iz gosposkine gruntnne oblasti, iz desetinskega, varovavniga (Schutz), fogtijskiga, gorniškiga in soseskinniga gospodstva in ktere so se dozdej mogle odpravljati ali od kmetiškega posestva ali od oseb; tudi je jenjalo plačilo za premenjenje posestva (presipi) med živimi in po smerti.

Četrti. Za nekatere teh davkov, ki so po tem nehali, se bo odškodovanje dalo, za nekatere pa ne.

Peti. Odškodovanje se ne bo dalo za pravice in davke, ki iz osebniga podložtya, iz gosposkinih in sodniških opravil in iz soseskinniga gospodstva izvirajo; zavoljo tega pa tudi iz tega izvirajoče dolžnosti nehajo.

Šesti. Za dela, za davke v blagu in v denarjih, ktere je posestnik grunta svojimu grajšinskimu, desetinskimu ali fogtijskimu gospodu mogel odrajtovati, je berž ko berž primerno odškodovanje odmeriti.

Sedmi. Pravice v gojzidih in za pašah kakor sužne pravice (Servituts Rechte) med gosposkami in med njih dozdanjimi podložnimi imajo z odškodovanjem nehati — soseskinnih gospodstev pravice (Dorfborgkeit) pa cvetlice iskati (Blumensuch) in pasti (Weiderecht) kakor paša na prahi in sternišu imajo brez odškodovanja jenjati.

Osmi. Komisija iz poslancev vsih deželá ima postavno osnovo izdelati in državnimu zboru podložiti, ktera mora zapopasti pravila:

a. Kako se ima odškodovanje nasprotnih prejemšin in davšin zgoditi, ktere so v zakupnih (emfitevskih) pogodbah (kontraktih) ugotovljene ali pa v tacih, ki so za stran delitve lastnin storjene;

b. kako imajo gruntne dolžnosti nehati, ktere v tretjem razdelku morebiti niso imenovane;

c. kako se imajo v sedmim razdelku imenovane pravice odpraviti ali pa poravnati;

d. kako in koliko bo odškodovanja plačati in kako se ima iz premoženja zadetih dežela denarnica napraviti, iz katere se bo samo za zadeto deželo prerajtano odškodovanje poplačalo, pri kateri reči bo državno vladarstvo srednik;

e. ali se bo za davšine in dela, ktere imajo po drugim, tretjim razdelku, in po čerki b. osmiga razdelka nehati, ki pa v petim in šestim razdelku niso imenovane, kako odškodovanje plačalo in kolikšno.

Deveti. Grajšinske gosposke imajo sodniško in politiško vladbo za ta čas do vpeljanja cesarskih gosposk na državne stroške še dalje peljati.

Deseti. Sklep, ki je v šestim razdelku zavoljo odškodovanja del in davšin v blagu in denarju izgovorjen, ne brani, ako bi po osmim razdelku postavljena komisija ta sklep s poznejšimi naklepi razločiti ali prikrajšati utegnila.

Kaj se godi po svetu?

Pretekli teden je v Rimu zboroval Veliki fašistovski svet (Gran Consiglio), ki se je bavil z vsimi važnimi vprašanji italijanske notranje in zunanje politike. Izmed sprejetih sklepov bo pač najvažnejši zakonski predlog, ki vključuje Veliki svet v osnovne državne zakone, to je v ustavo. V naslednjem objavljamo prevod zakonskega načrta.

Zakonski načrt

o poustavljenju Velikega sveta se glasi takole:

1. Veliki fašistovski svet je najvišji činitelj, ki zbira vse dejavnosti režima, vstalega iz revolucije 1. 1922. Ima odločilno besedo v službah, ki jih predvideva zakon, in izreka mnjenje o vsaki drugi politični, gospodarski ali socialni zadevi, ki mu jo predloži kraljeva vlada.

2. Predsednik Velikega fašistovskega sveta je načelnik vlade, prvi minister državni tajnik. Sklicuje ga, kadar se mu zdi potrebno, in mu določuje dnevni red.

3. Redni člani Velikega sveta so: predsednik senata in poslanske zbornice, ministri državni tajniki, kvadrumviri pohoda na Rim, državni podtajniki v ministrskem predsedstvu, v zunanjem in notranjem ministrstvu in v ministrstvu za korporacije, glavni poveljnik ali načelnik generalnega štaba prostovoljne milice za narodno varnost, tajnik, podtajniki, upravni tajnik in člani direktorija (načelstva, ur.) narodne fašistovske stranke, ministri državni tajniki, ki so izstopili iz vlade po 1. 1922. in imajo najmanj pet let ministrovanja, tajniki narodne fašistovske stranke, ki so odstopili po 1. 1922, predsednik narodnega fašistovskega zavoda za kulturo, predsednik splošne zveze samoupravnih bitij, predsednik splošne zveze fašistovskih delavskih sindikatov, predsednika narodne zveze kmetovalcev in narodne zveze industrijalcev, predsednik narodne združne zveze, predsednik narodne ustanove Balilla, predsednik posebnega sodišča za varstvo države.

Redno članstvo Velikega sveta se na predlog načelnika vlade prizna s kraljevim dekretom.

4. Načelnik vlade lahko pozove s svojim odlokom k sodelovanju pri Velikem svetu za določen čas ljudi, ki imajo zasluge za narod in za fašistovsko revolucijo, ali, za

Enajsti. Tudi siljenje vol (pivo) in žganje pri grajšaku kupovati, ima z vsimi svojimi dolžnostmi jenjati.

Našim ministram notranjih oprav, pravice in denarstva je povelje dano, to postavo doveršiti.

Dano v našim poglavnim in stolnim mestu na Dunaji sedmi dan kimovca, tavnent osemsto in osem in štiridesetiga leta, in v štirinajstim letu Našiga vladarstva.

* * *

S tem važnim dokumentom je začelo za kmečki stan novo, svobodno gospodarsko življenje. Stoletne borbe tlačanov niso bile zaman. Kmet je postal na svoji zemlji gospodar.

posebne zadeve, osebe, ki so posebno merodajne za vprašanja, predložena Velikemu svetu.

5. Član Velikega sveta je lahko tudi senator ali poslanec.

6. Noben član Velikega sveta ne more biti aretiran ali podvržen kazenskemu postopanju niti policijskim odredbam brez odobritve Velikega sveta. Noben disciplinaren ukrep proti kakemu članu Velikega sveta kot članu fašistovske stranke se ne sme izvršiti brez sklepa Velikega sveta.

7. Veliki svet odločuje: o listi poslancev, označenih v smislu 5. člena zakona od 17. marca 1928. št. 1019; o pravilih, ustroju in političnih smernicah narodne fašistovske stranke; o imenovanju ali odklicu tajnika, podtajnikov in članov direktorija narodne fašistovske stranke.

Veliki svet je treba vselej vprašati za mnjenje o vprašanjih ustavnega značaja. Ustavni značaj je priznan zakonskim predlogom, ki se tičejo nasledstva na prestolu, kraljeve oblasti in kraljevih predpavic, sestave in delovanja Velikega sveta, senata kraljevine in poslanske zbornice, imenovanja in predpavic načelnika vlade, prvega ministra državnega tajnika, pravica izvrševalne oblasti izdajati pravne smernice in sindikalne in korporativne pravilnike, odnošaji med državo in katoliško Cerkvijo, mednarodne pogodbe, ki spreminjajo ozemlje države in kolonij, ali odstop ali pridobitev ozemelj.

8. Veliki svet sestavlja in shranjuje seznam imen, ki naj se v služaju izpraznitve predložijo kroni v imenovanje za načelnika vlade, prvega ministra državnega tajnika. Veliki svet sestavlja in hrani tudi seznam oseb, ki jih smatrajo za sposobne za prevzem vlade.

9. Tajnik narodne fašistovske stranke je tajnik Velikega sveta. On sklicuje Veliki svet in mu predseduje v slučaju, da predsednika ni ali da je zadržan. Seje Velikega sveta so tajne; sklepe so pri kršnemkoli številu navzočih.

Notranji pravilnik, odobren od Velikega sveta, določuje smernice za njegovo delovanje.

10. Služba člana Velikega sveta je brezplačna. Za delovanje Velikega sveta se ne zahteva od erarja noben prispevek.

11. Tajnik, podtajniki, upravni tajnik in člani direktorija narodne

fašistovske stranke so imenovani in odpoklicani z odlokom načelnika vlade po predhodnem sklepu Velikega sveta. Oni ostanejo v službi tri leta in se lahko zopet izvolijo. Tajnik narodne fašistovske stranke je na predlog načelnika vlade lahko s kraljevim odlokom pozvan, naj se udeležuje sej ministrskega sveta.

To je načrt, ki ga je v sredo 19. septembra 1928. predložil minister za pravosodje Rocco in ki ga je Veliki svet 20. septembra ob štirih zjutraj soglasno odobril. Pomen tega sklepa je brez dvoma velikanški. Veliki svet je bil dosedaj le organ fašistovske stranke. Res da se brez njegove vednosti ni storil noben važnejši korak, a pravnega značaja ni imel. Bil je le posvetovalni organ vlade. Ko pa bo zgoraj navedeni zakonski načrt sprejet v parlamentu, bo Veliki svet postal ustavni činitelj na isti višini, kot sta senat in poslanska zbornica. Ta zakonski načrt je krona fašistovske zakonodaje.

Veliki svet bo štel kakih 35 članov. Število ni stalno določeno, ker lahko en moč opravlja več služb, ki vključujejo članstvo Velikega sveta. Lahko se tudi poveča z odstopenimi ministri.

Zadnja seja Velikega sveta se je vršila v petek 21. septembra ponoči. Veliki svet je pooblastil vlado, da sme izdati vse potrebne odredbe, da se načela listine dela v polnem obsegu udejavijo.

* * *

Grško-italijanska prijateljska pogodba.

Italijanska zunanja politika lahko zabeleži važen dogodek. V ponedeljek 24. septembra se je v Rimu podpisala prijateljska pogodba med Grčijo in Italijo, ki se je že več časa pripravljala. Pogodbo je prišel podpisati sam grški ministrski predsednik Venizelos, ki je s tem začel svoje večtedensko potovanje po evropskih glavnih mestih.

Venizelos je dospel v Italijo v soboto 22. septembra. Izkrca se je v Neaplu, kjer so ga svečano sprejeli. Slovesnosti njemu v čast so se vršile do njegovega odhoda iz Italije. Časopisje je poudarjalo velik pomen pogodbe, s katero se je položaj v vzhodnem Sredozemskem morju precej približal svoji končni ureditvi. Dosedaj je bilo, kot piše milanski »Corriere della Sera«, med Italijo in Grčijo po vojni razmerje vedno precej napeto. Včasih se je napetost stopnjevala do skrajnosti. Vprašanje Dodekaneza (dvanajst otokov v Egejskem morju, ki jih je Italija zasedla v vojni s Turki leta 1912. in kateri so ji bili mednarodno priznani v mirovni pogodbi, sklenjeni v Lauzanne 24. junija 1923.), zasedba Krfa itd. je kalila dobre odnošaje med obema državama. Venizelos pa je v svojem stremljenju po ustalitvi grškega mednarodnega položaja preskočil vse ovire in podpisal pogodbo, ki zagotavlja miren razvoj grške države. S tem je pokazal svojo veliko državniško zmožnost. Zanimivo je dejstvo, da so Venizelosa smatrali za velikega sovražnika Italije. To je sam vedel in zato je v Rimu izjavil, da ni sovražnik Italije, temveč le prijatelj Grčije.

Nadaljni Venizelosovi načrti.

V ponedeljek 24. septembra zvečer je Venizelos odpotoval v Pariz. Radovedni časnikarji so ga vprašali, po kaj potuje v Francijo. Odgovoril jim je, da gre poročat francoski vladi, kakšno pogodbo je sklenil z Italijo, da ne bodo Francozi mislili, da kuje za njihovim hrbtom kake hude naklepe proti njim. Iz Pariza se bo Venizelos moroboti podal v London, kar pa še ni gotovo. Gotovo pa je, da se bo vrnil domov skozi Beograd. V Rimu je tudi povedal, da bi rad sklenil pogodbo s Turčijo, z Bolgarijo, z Jugoslavijo in z Albanijo, to je z vsemi sosednimi državami. Z Romunijo pa že imajo pogodbo. Najbolj mu je pri srcu Turčija. Že v Rimu ga je obiskal turški poslanik. Obetajo pa se še nadaljnja pogajanja.

Venizelos je s svojim potovanjem započel veliko delo pomiritve na Balkanu in ob Sredozemskem morju. Dal Bog, da bi mu načrti uspeli.

Okno v svet.**Nemiri v praškem parlamentu.**

Zadnjič smo poročali, da je v zakonodajnem odseku praške zbornice prišlo do burnih prizorov radi zakonskega načrta o socialnem zavarovanju. Načrt je bil nato predložen državnemu zboru. Pri razpravi in glasovanju so socialisti in komunisti začeli ropot s piščalkami in zvonce. Razbili so več klopi in skušali onemogočiti glasovanje, ki je trajalo tri ure. Med peklenskim šundrom je bil zakonski načrt sprejet in seja zaključena.

Sovjetsko notranje posojilo.

Sovjetska vlada bo menda v kratkem razpisala novo notranje posojilo v znesku 300 milijonov rubljev.

Švehla bo odstopil.

Čehoslovaški ministerski predsednik Švehla, ki je že več mesecev težko bolan, bo baje odstopil. Zdravniki so mu svetovali, naj se gre zdraviti v Italijo. Predsedstvo vlade bo najbrž prevzel sedanji vojni minister Udržal.

Francija in Albanija.

Francoska vlada je 21. septembra priznala Zoguja I. kot kralja Albanije.

Še o pomorskem oboroževanju.

Francija in Anglija sta sklenili, kot je znano, dogovor glede grajenj vojnih ladij. Ta dogovor ni vseh drugim velesilam. Posebno Združene države ugovarjajo. Predsednik Coolidge bo, kot pravijo, poslal v Pariz in London odločno protestno pismo. Ako ne bo nič pomagalo, bo ukazal, naj začnejo graditi 23 novih križark po 10.000 ton. Kaj bo rekel Kellogg?

Ob desetletnici.

(Piše Jože.)

Mi gremo naprej mi strelci, pred nami gre plamen skozi noč.

Nobenega ni pred nami. Beli in črni Francozi so se izgubili, ne vem, kako smo prišli v prvo vrsto. Tu pa tam se pokaže kateri Bolgar brez puške in prosi milosti z dvignjenimi rokami, pač tako, kot sem napravil jaz pred Rusi pri Oknu na binkoštno soboto 1. 1916. in tudi skoraj ves polk hrabrih demogelarjev.

Pridemo v gozdu na planjavo, kjer je imela bolgarska divizija svoj sedež. Vse je zapuščeno in razmetano, mnogo je časopisov. Dobimo eno številko Neue Freie Presse, kjer je Roda Roda prisel svoje neslanosti na račun Srbov, Francozov in Italijanov. Po barakah je bilo polno brošur nemških in bolgarskih. Dobil sem tudi več zemljevidov, med drugimi enega, ki je kazal, kako bo Evropa izgledala po vojni, po nemški zmagi. Tudi jaz

Grško-albanska prijateljska pogodba.

Grški listi pišejo, da bo v bližnji prihodnosti sklenjena prijateljska pogodba med Albanijo in Grčijo. Sredi oktobra bo pogodba že lahko podpisana.

Amnestija v Albaniji.

Kralj Zogu I. je podpisal odlok, s katerim se dovoli splošna amnestija za politične kaznjence in delna amnestija za navadne zločince.

DNEVNE VESTI.**ZACETEK ŠOLSKEGA LETA.**

Na goriških srednjih šolah, (gimnaziji, realki, učiteljsku in komplementarni šoli) prične šolsko leto s 1. OKTOBROM. Na trgovski šoli prične redni pouk 15. oktobra, na obrtni šoli pa 16. oktobra.

Politično društvo »Eđinost« v Trstu razpuščeno.

Tržaški prefekt je v sredo 19. septembra razpustil politično društvo »Eđinost« v Trstu.

Za gospe in gospodične.

Pobožnost zadnjega petka za gospe in gospodične bo 28. septembra ob 8. uri zvečer v cerkvi Sv. Antona (Piazza S. Antonio). Udeležite se v obilem številu!

Vodstvo Apostolstva molitve.

Odobrujemo.

Gospod prefekt pozivlja s posebno okrožnico z dne 7. t. m. št. 3801 vse občinske načelnike, da naj najskrbneje štedijo in naj v nobenem slučaju ne povečajo davčnega pritiska na svoje občinarje. Radi tega je treba odstraniti ali pa odložiti vse izdatke, ki niso nujno potrebni. To odgovarja odločni volji vladnega načelnika.

Sklepi ministrskega sveta.

V ponedeljek 24. septembra se je v palači Viminale vršila prva seja septembarskega zasedanja ministrskega sveta. Načelnik vlade Mussolini je sejo otvoril in podal svoje poročilo. Pohvalil je prefekte in jih postavil na dnevni red režima in naroda. Nato je ministerski svet sprejel več sklepov glede zdravstva, prometa, plovbe itd. Važna je določba, da se poveča število pet- in desetlirskih srebrnih novcev. Petlirskih srebrnikov je bilo dozdej v prometu za 500 milijonov, od sedaj naprej jih bo 775 milijonov. Desetlirskih srebrnikov bo 600 milijonov mesto prejšnjih 500 milijonov. Zmanjšalo pa se bo število dvajsetlirskih novcev od 75 na 350 milijonov. Ministerski svet je nato sklenil nekatere določbe v prid občinom. Seja vlade se je nadaljevala včeraj 25. septembra ob štirih popoldne.

Radikali zborujejo.

V ponedeljek 24. septembra se je v Beogradu začel kongres radikalne stranke, ki bo odločal o stališču stranke nasproti sedanji vladi in hrvatsko-srbskemu sporu. Pojavili so se že tehtni glasovi za skorajšnja in temeljito ureditev hrvatskega vprašanja. Od tega kongresa odvisi mnogo. Nekateri hudo napadajo bivšega ministrskega predsednika Vukičevića, češ, da je on zakrivil to stanje.

Poziv.

Zadruga po vojni poškodovanih cerkva vabi svoje članice, da čim prej poravnajo svoje obveznosti, ali pa, da naznanijo rok, v katerem jih bodo poravnale.

Likvidator.

Trgovcem in obrtnikom.

Goriško županstvo določa, da morajo vsi trgovci in obrtniki v slučaju, da začasno prenehajo izvrševati svojo obrt, to javiti županstvu in navesti vzrok prenehanja in pa koliko časa nameravajo opustiti obrt.

Tudi ne smejo brez posebnega dovoljenja s strani županstva zopet započeti izvrševati obrt.

Samski davek.

Listi poročajo, da bo ministerski svet sklenil, da se samski davek podvoji.

Stanje državne blagajne.

Te dni je bilo objavljeno uradno poročilo o prometu v državni blagajni v avgustu. Dohodkov je bilo 2917 milijonov lir, izdatkov pa 2953 milijonov lir. Primanjkljaj znaša torej 36 milijonov lir. Ta primanjkljaj je samo trenuten in se bo, kot zatrjujejo finančni strokovnjaki, v prihodnjih mesecih z lahkoto pokrtil.

Šestdesetletnica češkega politika.

Znani češki politik senator Vaccav Klofač je v petek 21. septembra praznoval 60. obletnico svojega rojstva. Klofač je podpredsednik senata in po političnem naziranju narodni socialist.

Zlato se vrača.

Italija je pred kratkim plačala Angliji zopet en obrok svojega vojnega dolga. Po dogovoru o italijanskem vojnem dolgu v Angliji, ki je bil sklenjen 27. januarja 1926, je angleška vlada za vsak plačan obrok dolžna vrniti del italijanskega zlata, ki je od 1. 1915. v Londonu. Sedaj je prišlo v Italijo zlata za 125 tisoč angleških funtov. V Angliji je ostalo še za 22.075.000 funtov zlata. Tega bodo Angleži polagoma vračali.

† Fr. Sal. Vuga.

V Šibeniku v Dalmaciji je umrl 14. t. m. po kratki boleznii okrajni sodnik v Dernašu g. Fr. Sal. Vuga, star 49 let, doma iz Kanala. Kdo na Goriškem ni poznal duhovitega Leszita, kdo se ni ob njegovi prešerni in veseli besedi prisrčno nasmejal in kdo ne hrani v svojem srcu iskren spomin na tega blagega, mehkega našega človeka, ki je imel mnogokrat na ustnih smeh, v srcu pa bridkost? Vest o njegovi smrti bo neštete njegove prijatelje in znance globoko potrla. Rajniki se je živahno udeleževal kot pevodja in godbenik, in je bil v godbi zelo naobražen. Ko je bil pred leti kot sodni predstojnik v Vipavi odpuščen iz službe, je stopil v pisarno pokojnega notarja Lokarja v Ajdovščini. Po njegovi smrti je bil na cesti in je po boleznem obotavljanju zapustil našo pokrajino ter se preselil v Jugoslavijo. Tam je po težkem in mučnem poldrugoletnem čakaniu končno bil nastavljen v Dernašu. Komaj je pa prišel na svoje novo mesto, je zbolel in odšel v večnost. Res bridka, tragična usoda. Počivaj v miru, draga duša, tam v zemlji dalmatinski! Mi, ki smo te poznali in ljubili, te bomo ohranili v lepem, častnem spominu.

Sneg.

V noči od sobote na nedeljo in od nedelje do ponedeljek je sneg pobelil vrhove naših gora. Belo kappo so dobili tolminski in bovški velikani, a tudi njih nižji sosede v Trnovskem pogorju. Sneg je zapadel do prilično 800 m višine. Ne pričakovani sneg in z njim združeni mraz ogražata vlasti ajdo, ki je sedaj v polnem cvetju in najbolj izpostavljena slani, ki jo lahko v enem jutru zamori. Ajda obeta v naših hribih zdaj še prav lepo.

Gledališče gori.

V Madridu na Španškem je v gledališču Novenades nastal med predstavo požar. V dvorani je bilo nad 3000 ljudi. Ko se je pokazal ogenj, je nastala grozna zmešnjava. Vse je sililo ven. V gneči je bilo več sto ranjenih. Mnogo ljudi pa ni moglo ven in so postali žrtve plamena. Natančnega števila ponesrečencev še niso dognali.

Na severu.

Sovjetski lomilec ledu »Krassin« še vedno prodira proti severu. Zadnje dni preteklega tedna je dospel zelo visoko na sever (skoraj 82. stopinja). Rusi iščejo ponesrečence in znanstveno raziskujejo pokrajino. O ponesrečencih do sedaj še ni slišalo; pač pa so ruski učenjaki na krovu »Krassina« dognali že marsikatero zanimivost.

sem imel v listnici podoben zemljevid, ki pa je imel za podlago našo zmago. Na mojem zemljevidu ni bilo Avstrije, pač pa dve Nemčiji, in sicer protestantovska Prusija in katoliška Bavarska z avstrijskimi alpskimi deželami. V baraki sem dobil kar me je najbolj razveselilo tudi bolgarski zemljevid Macedonije. Ugotovil sem točko, kjer se nahajamo in videl sem, da se obračamo vedno bolj na desno, to je, da ločimo bolgarsko krilo in širimo tako vrzel v bolgarski fronti.

Ves dan smo šli naprej. Bogdan iz Aleksinca mi pravi, da so se Bolgari najprej umaknili na Kozjak, če ne pa na Babuno, ki da je od naše strani skoraj nedostopna. Kozjak pa da mora biti blizu pred nami.

Že v noči se ustavimo in si zažemo ognje. Desno in levo od nas so zažareli drugi ognji. Splezal sem na visoko jelo in videl, da je naš ogenj najbolj naprej, na najbolj napetem delu loka. Zopet sem splezal z jela, gledal zemljevid, Bogdan

iz Aleksinca pa je kuhal črno kavo; popil sem je precejšnjo porcijo, potem pa sem šel okoli drugih ognjev, kjer so tudi kuhali kavo.

Kmalu se nas zbere večja gruča in raz vrha Veternika se oglasi:

Hej trubač sa gornje Drine

hej, zatrubi zbor!

Nek odjekne Šar planina,

Lovčen, Durmitor.

In nek Drina jekne Savi,

Sava Dunavu, Sava Dunavu;

Dunavu, ti pa Dravi;

U boji!

Nek se bojni jeci ore

čez planine čak na more,

na Adrijal!

Za nami se oglasijo stopinje in vedno močnejše mrmranje. Kmalu opazimo vojake šumadijske divizije, ki gredo naprej. Ne vem, ali so bili tisti dan v rezervi ali so imeli težje delo kot mi.

Bogdan iz Aleksinca priteče k meni in pravi, da me išče neki podporučnik. Grem za njim in znajdem se pred častnikom. Šlem je imel na

glavi, kot jaz, noč je bila in nisem ga spoznal. Štiri čutare je imel okoli pasa.

»Kako je kaj Jože?«

»Ah, Ti si, Lipel!«

Vedel sem, da je Lipe iz Šmarij podporučnik pri šumadijski diviziji, pisala sva si kakšno karto, a nikdar ga nisem mogel obiskati. Pogovarjala sva se, dokler ni moral on naprej. Rekel mi je:

»Jože, mi gremo sedaj na Kozjak. Bog ve, če ostanem živ, ker mislim, da ne bodo Bolgari zapustili brez boja tako važne postojanke, kot je Kozjak.«

»Kje pa je ta Kozjak, ne more biti daleč?«

»Ali vidiš tam to senco od gore. To je Kozjak. Pred jutrom mora biti v naših rokah, tako se glasi po velje. Tu imam štiri čutare z vinom, konjakom, kavo. Vzemsi to s konjakom.«

Nerad, a sem le vzel. Dal mi je še polovico svojega denarja, stisnila sva si roke in Lipe je odšel v noč.

UTRINKI.

Kmet na Tolminskem.

O življenju tolminskih kmetov je neki F. J. Cafov napisal v »Novicah« dne 15. sušca 1848 zanimive reči. Kmeta stiskajo prevelike dote, pa to, da se rad pravda. »Tretji vzrok stiske našiga kmeta so pa nasiljene potrebe, od katerih njegovi predniki niso nič vedili. Nekadaj so si tominski kmetje obleko doma pridelovali; ovca jim je dala terdno sukno za pruštof; zdej pa se našim gorjanom po štiri goldinarje kupljeno sukno še preborno zdi, in pavolnate srajce jim po germih robida vsak dan iz pleč terga. Posebno ženski spol noče od domačih oblačil celo nič več slišati, ampak se le nad pošterkanimi in zabavdanimi kupljenimi pajčevnami raduje.« — Torej so se že l. 1848. morali proti novi modi boriti. Eva pa je le ostala Eva.

Kardinal Faulhaber o modi.

V neki pridigi je monakovski cerkveni knez Faulhaber omenil sledeče glede mode: »Je neke vrste moda, ki je moderna pa okusna, lepa in pri tem vendar dostojna ter vredna otroka božjega. Je še druge vrste moda, ki je nespametna in smešna, vendar še brez zla; pomišlimo samo na klobuk pod katerim ničesar ne vidimo, ali pa na ozko obleko, v kateri ne moremo hoditi, ali pa na frizuro, ki so jo preje nosile kaznenke v ječah. Je pa še tretja vrsta mode, ki ji nespametna in obenem slaba, ker nosi javno na prodaj žensko dostojanstvo, draži čutnost in ker s to modo še poklekni v cerkvi ni mogoče, ne da bi žalili čuta lepote v dostojnem človeku.«

»Teško delo« milijonarjev.

Dunajska »Neue Freie Presse« prinaša sledeč opis igralnice v Deauville na Francoskem, ki je zatočišče raznih »težkodelujočih« milijonarjev: »V igralni dvorani je 40 igralnih miz. Samomori po zadnji igri tukaj niso v navadi (kakor v Monte Carlo, op. ur.), kajti kdor se pelje v Deuville, je vzel tudi zgube

v svoj proračun in njegove bančne naložbe so tako visoke, da preneajo tudi večja navrtanja. 39 miz od 40. je stalno obleganih, samo štirideseta čaka v sijajni osamelosti na svoje igralce. Ta miza, ovalna, z zelenim suknom prevlečena, sliči popolnoma ostalim, stoji samo nekoliko ob strani, v posebnem prostoru, zavarovana z železno ograjo. Mala tablica označuje njeno posebnost: najmanjši vložek je tu 500 francoskih zlatnikov (okrog 6000 lir). Po polnoči se prične ta življenjska igra. Prvi se prikaže v malem prostoru Anglež, znan z dirkališč. Zasede svoj stalni sedež, njegove roke grebejo po kupičku igralnih znamk. Na vrhu je velika, ovalna bela znamka; predstavlja vrednost 100.000 frankov. Druge so podolgovate in zelene ali rujave. Vredne so samo beraških 500 zlatnikov. Končno sedi okrog mize 9 gospodov in 2 dami: Kralj olja iz Chicago, kralj verižne kupčije tudi Chicago, francoski borzijanec-spekulant, mešetar iz Londona, angleški veleindustrijalec, 50 letna Francozinja, egiptovski bankir, nečak angleškega tobačnega milijonarja, in francoski veletrgovec s svilo in soproga, ki nosi pet zapestnic z dijamanti na levi, dve na desni in težko verižico z dijamanti okrog vratu. Igra se prične. Vložki hite bliskovito v višino. Že gre igra za 1000, 2000, 4000, 8000 dolarjev na en list. Kdo dobiva? Kdo zgublja? Pri teh ljudeh, ki stavijo premoženja na eno karto, ne opazi ničesar. Igranje je dovoljeno do 8 ure zjutraj. Prej se ne dvigne nihče.«

Zavod za lepoto psov.

V Parizu se nahaja zavod za lepoto psov. V tem zavodu je zaposlenih cela vrsta zdravnikov in brivcev. Pa tam v središču Francije se nahaja tudi pasje pokopališče, kjer se vrstijo krasne mramornate grobnice in umetniško izdelani kipi s prelepimi vrtnimi nasadi; mnogo grobov nosi tudi fotografije mrtvih psov. Čudna je včasih skvarjenost človeškega čustvovanja.

Kaj je novega na deželi?

Goče.

Svetovna vojna je ubila milijone vojakov, milijone pa tudi telesno pokvarila. Tako se je vrnil v našo vas kot invalid Janez Vidrih, po domače Drejcov. Silen zračni pritisk zraven njega razpočle granate ga je živčno skrajno pokvaril ter mu povzročil božjast. Za nobeno delo več sposoben se je vrnil domov kot velik trpin na vednih hudih živčnih napadih. 12. septembra

Mesec je vžsel in obsijal naš gozd. Vojaki so polegali okoli ognjev, ki so jeli ugaševati. Legel sem tudi jaz. Prav kmalu me pa zbudi pokanje pušk in tudi topovi so se oglašali vse pogosteje. Naenkrat je začelo pravo bobnanje. Kaj je? Nekdo mi pravi: šumadijska divizija napada Kozjak.

Zopet zlezem na jelo in gledam. Par km pred nami je bilo podznožje Kozjaka, prepleteno s strelno vrsto hrabrih šumadijcev. Topovi so streljali nekoliko višje v goro. Iz vrst šumadijcev se pojavijo rakete, dogovorjeno znamenje artileriji, da podaljša svoj cilj višje v goro. Kot na vežbališču to artilerija tudi stori, pehota gre naprej. Zopet prasketanje pušk, zopet rakete in artilerija zopet podaljša svoj cilj. Tako je šlo vedno višje v goro. Kaj pa bo na vrhu? Artilerija ga že obstreljuje, domneval sem, da pride do boja na nož. Kmalu se pojavijo rakete, znak, da artilerija ne sme več obstreljevati vrha Kozjaka. Začuje se

pa si je revež v zmedenosti glavo potresel z žveplom in si potem s fofčem vrat narezal. Zdravnik ga je takoj odpeljal v bolnišnico, kjer so rekli, da bi za rano ozdravil v osmih dneh. Ko pa so se pripravili v bolnišnici, da bi ga operirali, ga je božjast zlomila in končala neizmerno težko življenje. Prepeljali so ga domov, kjer so ga pevci in velika množica ljudi sočutno spremljali do groba. Dobrosrčnemu fanatu večni mir!

hrup, vedel sem, da je juriš na vrh. V kratkih minutah je bil na vrhu Kozjaka mir. Kozjak je bil naš.

Bila je komaj tretja ura po polnoči in dobili smo povelje, da krenemo naprej. Šli smo in zopet na desno. Pogledam na zemljevid in domneval sem, da moramo najprej obiti pogorje Kozuha z Dudico, ki je z ravnine nedostopna. Celi dan smo hodili, ne da bi oddali strela.

Pod noč smo se ustavili, zakurili ognje nam v korajžo, sovražniku v strah. Drugi dan zopet naprej, peti dan smo obšli gorovje Kozuha, Grki so bili že na Dudici. Šesti dan pod večer pridemo v prvo srbsko vas Konopište. Pred nosom so nam utekli Bolgari iz vasi, niso imeli niti toliko časa, da bi pobrali kruh iz vojaških peči. Ko smo prišli v vas, je bil baš dobro pečen in vsakdo od nas je dobil po dva hlebčka. Za vasjo smo kuhali kavo, straže pa so zasedle obronke nad vasjo. Izgledalo je, da bo drugi dan boj z Bolgari. (Dalje.)

Banjšice.

V naši občini se je ugotovilo pri popisovanju družin s 7 in več otroki 73 družin, ki so imele 7 ali več otrok. Če vpoštevamo, da živi v občini 131 družin, pridemo do zaključka, da odgovarja štev. 73 skoro 56% družin s 7 ali več otroki. Malo je pač občin v državi, ki bi se mogle meriti z našo, visoko v hribih ležečo občino.

Gradišče nad Prvačino.

Prihodnjo nedeljo mine leto, kar smo pokopali na domačem pokopališču širom znanega posestnika in krojača Jos. Kerševana. Spominjamo se moža s hvaležnostjo posebno letos ob veliki suši, ko nam ni vsaj vode v vasi primanjkovalo, za kar se je ravno pokojni mnogo trudil. Čast njegovemu spominu!

Lom.

V nedeljo 9. t. m. popoldne, ko so se vračali romarji z Sv. Gore domov, sta bili na poti med Batajmi in Banjšicami od nedeljskih lovcev obstreljeni 2 naši dekleti. K sreči nista bili hudo zadeti, kar pa ni zasluga gg. nedeljskih lovcev. Srečni strelec je obema dekletoma stisnil v roke vsaki po 10 L. in vseh pet lovcev je mahoma izginilo. Bilo bi na mestu, da se za dotičnega lovca pozve ter se mu v prihodnje za brani radi par borih ptičev streljati na gruče romarjev.

Obloke — Hudajužna.

Zvonik naše cerkve je v precej slabem stanju. Na pobudo g. upravitelja smo se odločili, da ga prihodnjo pomlad popravimo. Popravila bodo stala več tisočakov. Domentili smo se, da zberemo potrebni denar s prostovoljnimi doneski, za katere smo se medsebojno obvezali, vsak po svoji moči. Ta korak jasno priča, kako smo kljub slabim časom vneti za lepoto hiše božje; saj smo pripravljene doprinesiti tudi žrtve. — Naj pri tej priliki omenimo še naše pokopališče, ki je v zelo nečastnem stanju. Kakor smo se možko odločili za popravo zvonika, tako se bomo, uverjeni smo, lotili tudi pokopališča in ga spravili v red, kakor se tiče.

Gor. Tribuša.

Iz naše občine je komaj par glasov na leto, zato dovolite mi, g. urednik, nekoliko prostora. Tudi pri nas je suša uničila skoro vse poljske pridelke. Vse zdihuje, kaj bo pozimi. Šrambe bodo prazne, moka bo draga, davki visoki, v možnjčkih pa pajčevina. — Neprilike imamo tudi, ker je naša občina priklopljena k Čepovanu. Zlasti nam povzroča ta združitev mnogo potov in zamud. Kako bo šele v zimi, ko bo na Kobilici visok sneg? Tudi ogledovanje mrličev nam dela mnogo preglavic, ker g. zdravnika mnogokrat ni doma v Čepovanu. Pa upajmo, da se bodo razmere uredile in bodo z boljšimi letinami prišli tudi boljši časi.

Vrabče.

Z veseljem javljamo, da smo 6. t. m. dobili k nam dušnega pastirja. Č. g. E. Ferjančič, ki je upravljal dozaj našo duhovnijo iz Štjajaka, se je preselil k nam in bo od tu oskrboval obe duhovniji. Želimo gospodu najboljega zdravja in obilo uspehov. — Izsledovanje je pri nas žalibog zelo živahno. Nekateri obetajo kar po 20% za posojilo svote, ki je potrebna za pot. Menda mislijo, da se onstran velike luže pobirajo stotaki tako kot zamaški od pokalic okrog gostilne na Opčinah. — Tukajšnji občinarji bi zelo radi vedeli, v čegavem področju je danes bivša deželna cesta od Št. Vida do Štorij. Popravljata jo samo voz in dež, katerega je pa bilo letos zelo malo. Ako pojde tako naprej, bo v kratkem času ves naš promet zaprt s kitajskim zidom.

Batuje.

Zelo živ je bil v naših srcih še spomin na sveži, prerani grob Mirka Mermolje in zopet je Previdnost utrjala nenadoma žalostnim staršem, Marijini družbi, pevskemu zboru in celi vasi drago Ivano Ušaj v najlepši dobi življenja. Pokojna Ivana, ki je bila vzor deklet, veselje domačim, ki so občutili že bridko izgubo matere in v vojni padlega sina, je bila zaradi svojih zaslug spoštovana in cenjena od vseh domačinov. Pa kako ne! Saj je posvetila ves prosti čas dobremu delu, Nad 16 let je bila v Marijini družbi, ravno toliko let se je žrtvovala cerkvenemu petju, društvu in društvenemu pevskemu zboru. Pri vsaki prireditvi je bila ona glavna in kot taka v vzpodbudo drugim. Ni se branila nobenega dela čez dan, zvečer se je pa teden za tednom udeleževala pevskih vaj in drugih prosvetnih del. Zadnjo nedeljo je še pela na koru bolj milo kot drugokrat, a naslednji dan je izročila dušo Bogu in Mariji. Ta izguba je vse zbolela, bolelost je zadelo tudi našega č. g. župnika, ki je v tem letu izgubil pok. brata, dogrega Mirka in sedaj Ivano, zvesto družbenico in pevko. Zgubo čuti tudi zbor, ki je izgubil dve izmed najboljših moči. — Pogreb, ki je bil zelo lep, je pokazal, kako smo cenili dobro Ivano. Številni venci, udeležbe Mar. drub iz Črnič, Dornberga in Kamenj in drugih ljudi so bili priča ljubezni in spoštovanja do pokojne. Pogreb je vodil č. g. Rešič ob asistenci č. g. Franketa iz Oseka, kateri ji je dal zadnja tolažila sv. vere. — Pevci in pevke iz Batuj in Marijina družba iz Dornberga so zapeli 6 žalostink. Pesem »Nad zvezdami« je pa tolažila vse: »Le križ nam sveti govori, da vidimo zopet se nad zvezdami...« — Ti, Ivanka, pa moli za nas, ki smo ostali v dolini solz, kakor bomo mi molili za pokoj Tvoje blage duše.

Ozeljan — Sv. Mihael.

Nastopili so dnevi onega letnega časa, katerih se kmet najbolj veselijo — jeseni. Toda letos se malokdo more veseliti jeseni. Pogled na polje je žalosten; vse je nekam pusto in prazno. Naše letoletno delo in raznovrstni stroški za obdelanje so bili letos skoro brezuspešni. Svoj čas smo že poročali o suši, katera nam je vničila in požgala večino pridelkov. Danes pa, ko vemo pričem smo, izpopolnimo naše prejšnje dopise in povemo, kako nam gre in kako se nam obeta. Nedelja je danes, ko pišemo te vrste. Nebo pokrivajo črnosivi oblaki. Tudi iz naših obrazov se nam bere, da nas tarejo črnosive skrbi, kako se bomo preživljali v teh slabih letinah. Kot smo že prej rekli, so letošnji pridelki radi suše tako pičli, kakor še malokdaj. Glavni pridelek sta bila žito in seno, katerega smo pa že mnogo porabili, ker ni nič otave. Zadnji čas smo imeli še precej dežja. Prišel je sicer prepozno, toda grozdju bo vendarle vsaj nekoliko koristil. Kakor kaže, s trgatvijo bomo bogatejši ko lani, ker lani nas je toča dobro oklestila. — Ker je malo zaslужka pri nas, nas zapuščajo razni mladi rokodelci in si iščejo kruha v raznih krajih inozemstva. Tudi več deklet pojde menda v kratkem v Ameriko. — Ravno štirinajst dni je, kar smo pisali nekaj o cestah iz Sv. Mihaela, toda brez vsakega uspeha. Povemo še enkrat, da je poprava nujna, ker ako bo deževalo in se vsaj kanali ne očistijo, bomo imeli občinske potoke in ne ceste. — Prihodnjo nedeljo bo pri Sv. Mihaelu običajni cerkveni shod. Sv. maša bo ob deseti uri. Pridite, ker kljub slabi letini bo nekaj štrukljev, če ne kuhanih, pa živih.

Idrijske novice.

II. cerkveni koncert v Idriji.

V nedeljo dne 23. septembra ob 5. uri pop. se je v idrijski cerkvi vršil zelo dobro uspel koncert ob veliki udeležbi ljudi vseh slojev in iz vseh krajev, ljudi, ki jim je glasba res pri srcu in ki so sledili do konca z napetostjo in z izrednim zanimanjem. Za mnoge ni bilo več prostora v cerkvi in morali so od zunaj poslušati; drugi pa so morali oditi.

Sporod, ki je obsegal nič manj kot 20 točk, je bil razdeljen v tri dele, izmed katerih vsak lepo umetniško zaokrožen, ki je pa v celoti tvoril veliko skupno delo. Zastopani so bili s svojim skladbami skoro vsi naši skladatelji: Jobst, Kimovec, Klemenčič, Mav, Premrl, Sattner, Vodopivec, Zeleznik; od tujih: Arhangelskij, Gounod, Brosig, Liebig in Swift.

Zbor je vodil g. Tone Knap. Poznalo se je že koj v začetku, da je zbor v najboljših rokah, ki so že velikokrat vodile najrazličnejše zборе. G. Tone Knap je znal izvesti iz zboru s svojim temperamentnim in gotovim dirigiranjem vso lepoto, ki so jo vklesali skladatelji v skladbe. Zbor, ki je štel okoli 60 pevov in pevcev, je pa tudi svojemu dirigentu sledil na vsak migljaj; izostalo je navadno »buljenje« v note. Glasovno je zbor kompakten in enobarven. Če se je tu pa tam slišal kak glas prešibko ali premočno, ni vzelo enotnosti barve in moči. S takim materijalom je lepo delati, ker je v njem resnost, vztrajnost in ljubezen do stvari. Glasovi so dobro zastopani.

Pri koncertu so sodelovali poleg znanih solistov tudi taki, ki smo jih zdaj prvič slišali. Izmed znanih naj omenimo tenorista g. Jožka Bratuža in baritonista g. Adija Grudna, ki smo ga že slišali peti v Idriji. G. Jožko Bratuž je zapel Gounodjevo »O salutaris hostia«, Vodopivčeva »Krasna vseh devic Devica« in z zborom Mavov »Rožni venec«. Zapel je, kot zna on zapeti: z vso srčno toploto. Vse te pesmi so zelo prikladne za njegov mehko-lirični glas. Ostale skladbe je pel v dvospelih. Z njegovim glasom se je lepo ujemal mehak in zvonek bariton g. Grudna. Videta je v Grudnu napredek, tako v interpretaciji kot v glasu. Lansko leto je tupatam tremuliral; ta nedostatek je v glavnem odpravil. Tudi v visoki legi je bil čist in siguren, kar se je pokazalo v Vodopivčevem duetu »Srce dviga se«. V samostojnih partiturah je bil dober.

Na novo sta nastopili gđe. Terezika Kenda, sopran, in Poldka Rupnik, alt. Prva je pela Vodopivčeva »Pesem naša...«. V začetku je bilo čuti lahko plahost, a je takoj pokazala lepo barvo in moč glasu. Na nekaterih mestih je bila malo ostra v glasu. Iz nje se bo razvil močan sopran. Altistinja Poldka Rupnikova je prav lepo zapela z otožno-sladkim glasom Klemenčičev sprev »V tihotnem senčnem logu...«. Kljub nekaterim nizkim legam te pesmi je bilo čuti razločno milino glasu, ki je v višjih legah še naraščala.

Predno se dotaknem zborov, se obrnem na orgelsko plat tega koncerta.

Idrija je lahko ponosna, da je dobila vrlega organista g. Toneta Uršiča. Njega poznam že od prej, a ko sem sedaj slišal njegovo izvajanje, sem se še bolj prepričal, da je kot organist in glasbenik na mestu. Preludije, fantazije in cerkveno koračnico je dovršeno igral. Tehnika njegova je izborna, hitrost v registraciji in zlasti pedalna igra silno dobra, le škoda da je bil pedal včasih pretih. Njegovo spremlja-

nje solistov in zborov je pripomogla k dovršenosti koncerta. V podajanju zborove pesmi »a capella« sta bili na višku sledeči: Kimovčev »Večerni zvon« in Arhangelskijev »Gospodi usliši«. Akordi so se mehko izlivali v prošnjo: vsak vzdih je prišel do veljave, lepi crescendi in decrescendi. Pri nekaterih mestih »Gospod, usliši« bi želel še močnejšega izraza, a to je bilo mogoče radi utrujenosti. Wagnerjev »Jubilate« je bil tudi precizno in dobro izvajan. Izmed zborov s spremljavo orgel in solom je bil Mavov »Rožni venec« najkrajše in izmed vseh. Takoj za njim pride Sattnerjev težak zbor »Brezmadežna«, ki je bil krepko in lepo podan, ako izvzamemo kak takt v sredi skladbe, česar je kriv le skladatelj, ki je na tem mestu šel predaleč v svojih zahtevah, ki jih stavi pevcem. Vodopivčeva himna »Kristusu kralju« je mogočno in krasno donela; enako Premrlova pesem, Zeleznikova zboru sta se odlikovala z nežno milino. Jobstov zbor pa s svojo mogočnostjo.

Na splošno je bil koncert v vsakem oziru zelo dober. Le takih mnogo! Vzpored srečno izbran, da smo slišali novejšje pesmi naših cerkvenih skladateljev. Idrija je doživela res lep cerkveni koncert, kojega smo se iz srca veselili. Pričakujemo, da bomo kmalu doživeli kaj podobnega. Vsa čast tistim, ki so se trudili in kaj pripomogli k tako lepemu uspehu. Mislim, da se je poleg neposrednih sodelavcev treba najbolj zahvaliti g. dekanu monsignorju Arku, ki je ustanovil tako lep zbor in mu vedno — in tudi sedaj — šel rad na roko. L. B.

Iz širokega sveta.

V zračnih višinah.

Španski major Molas je skušal doseči višinski rekord v poletih. Njegov zrakoplov je dosegel 11 tisoč metrov, Molas sam pa je v višini kakih 9000 metrov umrl radi pomanjkanja zraka in ker so vsi pomožni aparati za dovajanje kisika odpovedali. To so dognali potem, ko je balon padel na tla.

Avtomobili v Berlinu.

V Berlinu je bilo 1. septembra nad 80.000 avtomobilov in motociklov. Na vsakih 50 prebivalcev pride eno motorno vozilo.

Iz moderne zdravilstva.

Nemški kirurg profesor Keyszer iz Berlina predlaga nov način za operacijo raka. Mesto noža se uporablja elektroda. Bolna tkanina se uniči s tem, da jo zdravnik z elektriko razgreje. Keyszer je s tem načinom že v mnogih slučajih dosegel popolno ozdravljenje raka. — Asistent dunajske kožne klinike dr. Fuchs je dognal, kako se da preprečiti osivenje lasi. Kožo na glavi obsevajo z določeno mero Röntgenovih žarkov — in če se to v stalnih presledkih ponavlja, lasje nikoli ne osivijo. Dr. Fuchs je prišel na to, ker je opazil, da osobje, ki je zaposleno pri Röntgenovih žarkih, zelo redko osivi. — Norveški profesor dr. Lunde je dognal, da uživanje morskih rib prepreči golšo (krof). V ribah je mnogo organsko žvepno joda, največ ga je v koži; zato uživajmo ribe s kožo vred. — Dr. Davis v Njujorku je iznašel sredstvo, s katerim porodne bolečine žena čisto zginejo. Dosedaj so preizkušali to sredstvo v 15.000 slučajih in v 13.400 slučajih se je popolnoma obneslo. V telo se vzbrižga tekočina, sestavljena iz etra, olivnega olja in kinina. Nato nastopi lokalna estezija, krajevna neobčutnost, brez vsakih škodljivih posledic.

Radio bo prenešal tudi fizično moč

Nikola Tesla se je razgovarjal v Newyorku z nekim časnikarjem o vprašanju, ali se bo dala radijskim potom prenesti tudi energija. Tesla je mnenja, da ne bo več dolgo trajalo, ko se bo tudi sila lahko prenešala brezžičnim potom. Ta iznajdba bi imela v prvi vrsti prednost, da se bodo energije lahko popolnoma izrabile. Dočim gre pri sedanji razsvetljavi skoro vsa v premoagu shranjena energija v nič, bi znašalo to zapravljanje energije pri brezžičnem prenešanju komaj 5 odstotkov. To bo spričo upravičene skrbi, da zaloga premoaga ni neizčrpna, pomenilo velikanski napredek. Iznajdba pa bi prišla v prid avtomobilski in zrakoplovski industriji. Preko oceanski poleti bi bili s to iznajdbo s potezo peresa rešeni. Zrakoplovi bi morali odslej skrbeti samo še za živila, ker bi postal benecin odveč. Tudi na polju razsvetljave bi taka iznajdba pomenila prelom. Tesla celo smatra za možno, da bi s pomočjo brezžičnega prenosa moči lahko napravil dež, kadar bi se mu zljubilo. Tesla se s tem vprašanjem ukvarja že 35 let in upa da se mu bo tudi sedanje prerokovanje uresničilo.

Tržne cene

dne 25. septembra 1928.

Česnik kg L. 0.60—0.80; sveže zelje L. 1.20—1.30; korenje L. 1.20 do 1.40; čebula L. 0.60—0.80; rdeča pesa L. 1.20—1.40; fižol navaden L. 1.80; fižol koks L. 2.80; neoluščen fižol L. 2.80—3; salata L. 1.60; indijeva L. 1.40—1.80; jajčniki L. 1.20 do 1.40; krompir L. 0.60—0.70; paradižniki L. 0.80—1; redič L. 2—4; špinaca L. 1.20—1.60; fižol stročnik L. 2.20—2.60; bučice L. 2.20—2.40; sveže fige L. 0.80—1; limoni kos L. 0.30—0.50; hruške kg L. 1.40—2.80; breskve L. 1.80—6; češplje L. 1.60 do 1.80; namizno grozdje L. 1.60 do 2; grozdje »Moscato« L. 2.60—3; grozdje »Palestina« L. 2.40—2.60; sveže maslo L. 14—15; presno maslo L. 17—18; mleko liter L. 1—1.10; skuta kg L. 4; jajca kos L. 0.65 do 0.70.

Valuta.

dne 25. septembra 1928. si dobil:

za 100 franc. frankov	74.55	do	74.85	Lir
za 100 belg. frankov	264.—	do	268.—	»
za 100 švic. frankov	367.—	do	369.—	»
za 100 češ.-slov. kron	56.55	do	56.85	»
za 100 dinarjev	33.47	do	33.77	»
za 100 nemških mark	453.—	do	459.—	»
za 1 šterling	92.65	do	92.85	»
za 1 dolar	19.05	do	19.11	»
Novci po 20 frankov	72.50	do	74.50	»
za 100 avst. šilingov	266.25	do	272.25	»

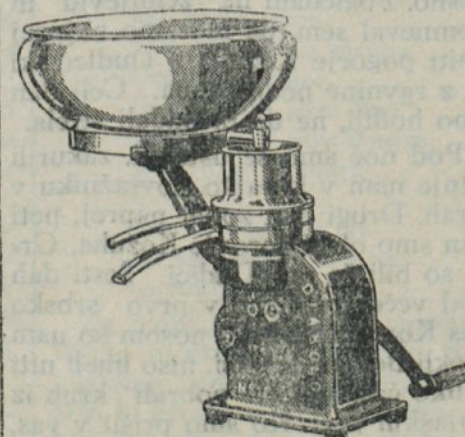
Benečijske obveznice

dne 25. septembra 1928: 72.20.

RADIO

zastopstvo BORIS V. SIMANDL - Gorica, Corso Gius. Verdi 1, prodaja pod najugodnejšimi plačilnimi pogoji vse v radio-stroko pripadajoče dele in izgotovljene aparate od 2—7 luči.

Ljubitelji radia so vabljeni brez vsakršnih obvez k večernim radio-poskusom, ki se vrše od 21. ure dalje.

Pojasnula prebivalcem poriške pokrajine dajejo zastopnik tvrdke:

Vittorio Jonson - Gorica, Via Contavele 4-II. in Josip Kovačič, trgovina, Idria pri Bači 94

Darovi.

Za Sirotišče sv. Družine: Pri pogrebu blagopokojnega Janeza Eržena, Veharše, nabrali 30 L, preplačila za Socialni zakonik in Nova pota 22 L. — Srčna hvala!

Pritlična hiša z vrtom v Rožni dolini (»pri Baiti«) se proda v soboto 29. sept. ob 9. uri na dražbi na preturi v Gorici. Več se izve pri gosp. odvetniku vit. Primožiču v Gorici, Corso Verdi.

Med v panjih in trčan, kupuje po najvišjih dnevnih cenah tvrdka Znidaršič & Co., Villa del Nevoso. Iščejo se posredovalci.

Boljša mala družina sprejme dijakinjo na hrano in stanovanje. Naslov pove uprava »Goriške Straže«.

Moderna zlatarna, Corso Verdi šte. 13. — Birmski, poročni in krstni darovi po zmernih cenah. Popravila ur in zlatarskih predmetov izvršujem z jamstvom in hitro. Kupujem krone, srebro, staro zlato po najvišjih cenah.

Velika zaloga mrtvaških potrebščin: kompletne pogrebne opreme I. razreda od 300 lir naprej, II. razr. 200 lir, III. razr. 100 lir, otročji pogrebi od 25 lir naprej. J. Saksida, Dornberg 3.

ZDRAVNIK
Dr. Emilio Gresic
oče
se je preselil na Piazza della Vittoria št. 5 nasproti lekarni Cristofoletti.

Zdravnik
za zobe in usta
Dr. LOJZ KRAIGHER
sprejema v GORICI
Piazza della Vittoria šte. 20
in v svoji podružnici
pri SV. LUCIJI šte. 35

ZDRAVNIK
Dr. Adalberto Gresic
mladi
sprejema vedno v svojem
ambulatoriju na
Piazza Vittoria 14/I - Gorica
nad lekarno Cristofoletti.

Temeljita izraba mleka doma, v mlekarni in na planini je mogoča edino pomočjo posnemalnika

DIABOLO

ki je prvovrsten švedski svetovni izdelek, trpežen, priprost.

Plačuje se lahko v obrokih.

Večletno jamstvo tovarne. Krajevni zastopniki se iščejo. Ceniki in katalogi so brezplačno na razpolago.

KNUT JONSON, BOLZANO